

Czy nasza szkoła może być neutralna klimatycznie?

Klasy VII–VIII
szkoły podstawowej

Zadanie można modyfikować i dostosować do możliwości i potrzeb nauczycieli i nauczycielek oraz uczniów i uczennic. O ostatecznym kształcie zadania decyduje nauczyciel/nauczycielka.

Zadanie interdyscyplinarne składa się z **aktywności wprowadzającej** objaśniającej cel zadania, **trzech aktywności** przeznaczonych na zajęcia z geografii, matematyki i języka polskiego oraz aktywności podsumowującej na godzinę wychowawczą. Realizacja zadania ma na celu wspólne odnalezienie odpowiedzi na pytanie: **Czy nasza szkoła może być neutralna klimatycznie?** Odpowiedź na pytanie kluczowe wprowadzi uczniów i uczennice w zagadnienia związane z ochroną klimatu z odniesieniem do działań, które można zrealizować lokalnie, na poziomie szkoły. Zadanie najlepiej zrealizować we współpracy międzyprzedmiotowej i przeprowadzić wszystkie aktywności, umożliwiając młodzieży poszukiwanie odpowiedzi w ramach różnych przedmiotów. Zadanie należy rozpocząć od aktywności wprowadzającej, a najlepszym jego podsumowaniem jest realizacja aktywności 5 (godzina wychowawcza). Najlepiej zrealizować wszystkie trzy aktywności przedmiotowe (w dowolnej kolejności), choć zadanie pozwala również na wybór jednej lub dwóch aktywności. Przed rozpoczęciem realizacji zadania zachęcamy do zapoznania się z tematyką wszystkich aktywności, zaplanowania pracy i możliwej współpracy międzyprzedmiotowej z innymi nauczycielami i nauczycielkami.

Cele zadania w języku ucznia/uczennicy

- dowiem się jak instytucje oraz obiekty w mojej miejscowości/regionie wpływają na klimat,
- poznam wpływ mojej szkoły na emisję dwutlenku węgla,
- dowiem się, jakie działania może podjąć szkoła, aby stać się bardziej przyjazną dla klimatu,
- przygotowuję się do działań, które uczynią moją szkołę neutralną klimatycznie,
- dowiem się, jakie plany dotyczące zmiany klimatu prezentuje Europejski Zielony Ład.

Kryteria sukcesu w języku ucznia/uczennicy

- wyjaśniam czym jest neutralność klimatyczna,
- potrafię wymienić działania wpływające na osiągnięcie neutralności klimatycznej,
- przedstawiam pomysły na redukcję emisji dwutlenku węgla w szkole,
- obliczam poziom emisji dwutlenku węgla po redukcji śladu węglowego szkoły,
- włączam się w inicjowania działań na rzecz ochrony klimatu w szkole,
- wyjaśniam, jaki jest cel strategii Europejski Zielony Ład dotyczący ochrony klimatu.

Zagadnienia

przyroda/geografia

- elementy mapy
- ekologia
- poznanie swojej „małej ojczyzny”

matematyka

- wykorzystanie matematyki do obliczeń praktycznych

język polski

- tworzenie wypowiedzi pisemnej: list

godzina wychowawcza

- neutralność klimatyczna
- odpowiedzialność społeczna

Załączniki

- materiał pomocniczy

Zmiana klimatu – przyczyny i skutki

(wprowadzenie)

https://bit.ly/ZI_1_zmiana_klimatu

- materiał pomocniczy

Neutralność klimatyczna

(geografia)

https://bit.ly/ZI_1_neutralnosc_klimatyczna

- karta pracy nr 1:

Zmiany w szkole

(matematyka)

https://bit.ly/ZI_2_kartapracy1

- prezentacja

List otwarty

(język polski)

https://bit.ly/ZI_2_prezentacja

Odniesienia do podstawy programowej

- geografia: – I.4, I. 6, II.1, II.2, II.3, II.7, III.3, III.8, VII.11), IX.16), XII.7), XIII.5)
- matematyka: II.1, II.2, II.3, V.5, VII.3, XIII.1
- język polski: II.3.1), III.1.3), IV.6, IV.8
- odniesienia do kształcenia ogólnego w szkole podstawowej (perspektywa wychowawcza)

Metody nauczania

- podające: rozmowa, opis, prezentacja
- problemowe: burza pomysłów, pytania problemowe
- eksponujące: materiał filmowy
- praktyczne: ćwiczenia praktyczne (wykorzystaniu różnych źródeł wiedzy), gra dydaktyczna, praca plastyczna

Środki dydaktyczne

- film *My jesteśmy zmianą!*, Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=7RITF-oBxT0>
- przygotowane wcześniej mapy okolicy/regionu
- flipchart/duże arkusze papieru, karteczki typu post-it w różnych kolorach, papier, markery, przybory do pisania, klej, samoprzylepne w różnych kolorach

Aktywność 1 (wprowadzenie do zadania)

Rozpocznij zajęcia od materiału wideo **My jesteśmy zmianą!**. Po emisji filmu daj klasie kilka minut na podzielenie się wrażeniami i refleksjami. Zapytaj jakiego zjawiska dotyczył materiał. Kiedy padnie odpowiedź – zmiana klimatu – zapisz ją na flipcharcie (lub dokumencie wirtualnym, jeżeli prowadzisz zajęcia zdalnie). Zapytaj czy coś zdziwiło uczniów i uczennice i/lub zaniepokoiło? Dlaczego? Pozwól kilku osobom wypowiedzieć się na forum klasy.

Powróć do zapisanego na flipcharcie hasła – zmiana klimatu. Podziel arkusz na pół, po jednej stronie napisz „przyczyny”, po drugiej stronie „skutki”. Zaproś młodzież do wspólnej pracy i zapytaj jakie znają przyczyny i skutki zmiany klimatu. Wykorzystaj metodę burzy pomysłów. Odpowiedzi uczniów i uczennic zapisz na arkuszu papieru w postaci haseł. Na koniec, jeżeli uznasz, że to konieczne, uzupełnij arkusz o brakujące przyczyny i skutki (możesz wykorzystać **materiał pomocniczy Zmiana klimatu – przyczyny i skutki**). Podsumuj aktywność, mówiąc o tym, że obecnie różne instytucje i państwa szukają rozwiązań prowadzących do spowolnienia lub zatrzymania zmiany klimatu, a Ty zapraszasz klasę do realizacji zadania „Czy moja szkoła może być neutralna klimatycznie?” i przyjrzenia się co można zmienić na rzecz ochrony klimatu na poziomie szkoły i poprzez indywidualne działania.

Zaproponuj uczniom i uczennicom by stworzyli grupę inicjującą zmianę w szkole, na rzecz ochrony klimatu (możesz zaproponować klasie wybór nazwy dla grupy, narysowanie swojego logo). Powiedz grupie czym będą się zajmowali podczas kolejnych aktywności:

- zbieranie informacji na temat tego czym jest neutralność klimatyczna
- poznanie sposobów na ochronę klimatu
- wzmacnianie motywacji (własnej i innych) do zmian i działania na rzecz klimatu i środowiska
- zaproponowanie zmian w szkole, prowadzących do stworzenia szkoły (i zbudowania społeczności szkolnej) neutralnej klimatycznie.

W ramach podsumowania zapytaj klasy co ich motywuje do działania na rzecz klimatu. Poproś by uczniowie i uczennice dobrali się w pary i opowiedzieli sobie co jest ich motywacją do działania.

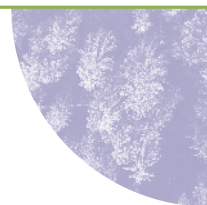
Wskazówki

- Z zadaniem klasę powinni zapoznać nauczyciel/nauczycielka prowadzący pierwsze zajęcia. Aktywność 1 połącz z jedną z kolejnych aktywności.
- W ramach kolejnych aktywności, np. w ramach podsumowania, postaraj się odwoływać do strategii Europejskiego Zielonego Ładu, by przedstawić

młodzieży rodzaj i zakres działań w obszarze ochrony klimatu na poziomie międzynarodowym.

- Jeżeli chcesz pogłębić z klasą temat zmiany klimatu, wykorzystaj materiały polecane na naszym **serwisie o zmianie klimatu**.

- materiał pomocniczy
Zmiana klimatu –
przyczyny i skutki
[https://bit.ly/
ZI_1_zmiana_klimatu](https://bit.ly/ZI_1_zmiana_klimatu)

- Szczególnie zainteresowanym uczniom i uczennicom możesz polecić:
 - webinar **“Jak działa zmiana klimatu? Webinarium dla młodzieży”**
 - publikację **Nasza Planeta, nasza przyszłość**
- Materiały, które zostaną stworzone w ramach aktywności na geografii, matematyce i języku polskim zachowajcie, by wykorzystać je podczas podsumowania zadania, w ramach aktywności podsumowującej.

Aktywność 2 (geografia)

Tydzień przed przeprowadzeniem aktywności zaproś uczniów i uczennice do wykonania w domu mapy okolicy. Znając liczebność klasy, podziel uczniów i uczennice na pary lub grupy. Powiedz, że ich zadaniem jest naskicowanie mapy okolicy (waszej gminy lub miejscowości – wybór należy do nauczyciela/nauczycielki). Na mapie powinny się znaleźć główne drogi, budynki użyteczności publicznej, instytucje, fabryki lub przedsiębiorstwa, parki, place zabaw, sklepy i inne ważne miejsca. Niech uczestnicy i uczestniczki zajęć pamiętają o zaznaczeniu szkoły, a także o typowych elementach mapy: tytule, legendzie, znakach kartograficznych, niech właściwie oddadzą kierunki geograficzne i zachowają skalę. Powiedz im, że wykonując mapę, mogą korzystać ze zdjęć satelitarnych lub Map Google.

W dniu realizacji aktywności wprowadź uczniów i uczennice w temat zadania, nawiązując do aktywności wprowadzającej. Zapytaj, co zapamiętali najlepiej. Czy pamiętają pytanie kluczowe i to, czym będą się zajmowali w ramach zadania? Czy wszyscy potrafią wymienić przyczyny zmiany klimatu? Przypomnij, że ich zadaniem jako grupy inicjującej zmianę w szkole (jeżeli grupa nadała sobie nazwę, użyj jej) jest znalezienie odpowiedzi na pytanie: Czy nasza szkoła może być neutralna klimatycznie? i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz ochrony klimatu.

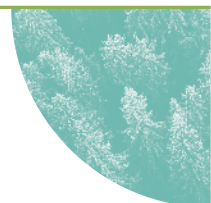
Powiedz uczestnikom i uczestniczkom zajęć, że na dzisiejszej lekcji zapraszasz ich do przyjrzenia się waszej okolicy i temu, jaki wpływ ma ona na klimat. Jeżeli młodzież nie zna jeszcze strategii Europejski Zielony Ład i pojęcia neutralności klimatycznej, zrób krótkie wprowadzenie, zwróć szczególną uwagę na rozwiązania prowadzące do osiągnięcia neutralności klimatycznej (patrz: wskazówki).

Poproś uczniów i uczennice, aby usiedli w grupach lub parach, w których wykonywali swoje mapy. Sprawdź, czy mapy zostały nakreślone zgodnie z wcześniej przyjętymi zasadami, czy jest na nich zaznaczona wasza szkoła. Zaproś młodzież jako grupę inicjującą zmianę do wspólnej analizy okolicy i określenia, jak obiekty i tereny w miejscowości/regionie wpływają na klimat. Poproś, aby grupy zazna- czyły na mapie:

- kolorem zielonym tereny/obiekty, które pozytywnie wpływają na klimat i nie emitują dwutlenku węgla lub go pochłaniają
- kolorem niebieskim tereny/obiekty, które stosują prośrodowiskowe rozwiązania i obniżają emisję dwutlenku węgla oraz/lub zachęcają swoich pracowników i klientów do budowania prośrodowiskowych nawyków

- materiał pomocniczy
Neutralność klimatyczna
[https://bit.ly/
ZI_1_neutralnosc_klimatyczna](https://bit.ly/ZI_1_neutralnosc_klimatyczna)

- kolorem czerwonym tereny/obiekty, które intensywnie zanieczyszczają środowisko.

Mapy grup mogą się różnić, spostrzeżenia uczniów i uczennic mogą być inne – dzięki temu późniejsza dyskusja przyczyni się do wysunięcia różnorodnych wniosków. Ważne, aby schemat oznaczania był jednakowy – wtedy mapy będą czytelne dla całej klasy. Jeżeli uczniowie i uczennice zauważą, że brakuje na mapie jakiegoś obiektu, mogą mapę jeszcze uzupełnić.

Zaproś grupy/pary do zaprezentowania map i opowiedzenia o najważniejszych obiektach. Poproś prezentujące osoby o wyjaśnienie, dlaczego grupa/para zaznaczyła szkołę określonym kolorem. Na arkuszu papieru (lub arkuszu online) z zapisanym tytułem „Nasza szkoła” zanotujcie spostrzeżenia kolejnych grup dotyczące waszej szkoły. Możesz zadać grupom pytania: Które rozwiązania i działania szkoły są przyjazne klimatowi? Które mniej?

Zachowajcie arkusz ze spostrzeżeniami oraz mapy do końca zadania. Wróćcie do nich w aktywności podsumowującej.

Na zakończenie zadaj uczniom i uczennicom pytania:

- Czy wasz region/wasza okolica ma na środowisko negatywny czy pozytywny wpływ?
- Czy wasza szkoła jest przyjazna dla środowiska? Czy można ją nazwać szkołą neutralną klimatycznie?

Przypomnij klasie, że w kolejnych aktywnościach będzie się przyglądała neutralności klimatycznej szkoły i wskazywała możliwe działania na rzecz klimatu.

Wskazówki

- Jeżeli to pierwsza aktywność po aktywności wprowadzającej i klasa nie słyszała jeszcze o neutralności klimatycznej, wyjaśnij krótko, czym jest. Powiedz, że w Unii Europejskiej jest wprowadzana strategia Europejski Zielony Ład, w której jednym ze sposobów ochrony klimatu jest podjęcie w gospodarce działań i zmian prowadzących do neutralności klimatycznej, czyli sytuacji, w której emitujemy mniej dwutlenku węgla, a wyemitowany dwutlenek węgla zostaje pochłonięty m.in. przez drzewa, torfowiska, oceany lub rozwiązania technologiczne – funkcjonowanie ludzi nie będzie wpływało wtedy na klimat, będzie neutralne dla klimatu. Działania prowadzące do neutralności klimatycznej to np. wykorzystywanie energii odnawialnej, oszczędzanie energii i efektywność energetyczna, korzystanie z roweru lub autobusu w drodze do pracy lub szkoły, redukcja zakupów i produkowanych odpadów segregacja śmieci, sadzenie drzew, ochrona terenów zielonych. By pogłębić wiedzę na temat neutralności klimatycznej skorzystaj z materiału pomocniczego **Neutralność klimatyczna**.
- Zajęcia powinny być przeprowadzone z grupą, która wie, czym są odnawialne źródła energii. Jeżeli tych tematów nie poruszałeś/nie poruszałaś jeszcze na zajęciach, zarezerwuj dodatkowy czas na ich wprowadzenie. Możesz wykorzystać
 - infografikę **Produkcja energii – zagrożenia i szanse**
 - zadanie **Co oznacza prąd i energia przyszłości?**
- **Możesz zaproponować młodzieży działanie dodatkowe:** Zorganizujcie spacer po okolicy i przyjrzyjcie się obiektom, które klasa oznaczała kolorami zielonym, niebieskim i czerwonym. Wybierzcie instytucję/budynek/sklep spośród oznaczonych niebieskim lub zielonym kolorem i porozmawiajcie z właścicielami o wprowadzanych rozwiązaniach, by lepiej poznać działania proklimatyczne. Udokumentujcie wycieczkę (wybrani uczniowie, uczennice mogą robić zdjęcia, notować). Poproś grupę inicjującą zmianę o stworzenie krótkiego opisu wycieczki i opublikujcie relację na stronie szkoły na Facebooku lub w gazetce szkolnej.

Aktywność 3 (matematyka)

$$\sqrt{123}$$

+ -

Na początku zajęć wprowadź młodzież w tematykę zadania. Jeżeli klasa rozpoczęła już realizację zadania na innym przedmiocie, zapytaj uczniów i uczennice, co zapamiętali z aktywności. Przypomnij, że ich zadaniem jako grupy inicjującej zmianę w szkole (jeżeli grupa nadała sobie nazwę, użyj jej) jest znalezienie odpowiedzi na pytanie: Czy nasza szkoła może być neutralna klimatycznie? i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz ochrony klimatu.

Zapytaj klasę, czy słyszała o strategii Europejski Zielony Ład. Jeżeli tak, poproś chętne osoby do wypowiedzi na forum klasy. Jeśli klasa nie słyszała o strategii (lub w ramach uzupełnienia odpowiedzi), opowiedz krótko, czym jest Europejski Zielony Ład (patrz: wskazówki i materiał pomocniczy, Aktywność 2). Zwróć uwagę na to, że w ramach ochrony klimatu różne instytucje i firmy wprowadzają różne rozwiązania mające zmniejszyć emisję dwutlenku węgla, np.:

- modernizacja floty transportowej
- wymiana oświetlenia w halach produkcyjnych
- zmiana opakowań na bardziej ekologiczne
- instalacja odnawialnych źródeł energii, w tym fotowoltaiki
- nasadzenia zieleni.

Szkoła również może się włączyć w działania mające na celu zmniejszenie emisji dwutlenku węgla. Zaproś klasę jako grupę inicjującą zmianę w szkole do wspólnej analizy, jak zmieni się emisja dwutlenku węgla przez szkołę po wdrożeniu kilku działań mających na celu jej redukcję.

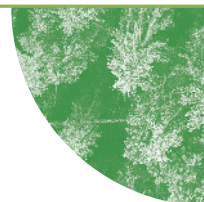
Daj każdej osobie **kartę pracy nr 1: Zmiany w szkole** i zaproś do wspólnych obliczeń w czterech obszarach funkcjonowania szkoły:

- transport do i ze szkoły
- oświetlenie w szkole
- pozyskiwanie energii
- tereny zielone wokół szkoły.

Gdy klasa skończy obliczenia, upewnij się, że każdy otrzymał prawidłowy wynik. Zapytaj uczniów i uczennice, czy któreś z działań wydaje im się szczególnie korzystne dla ochrony klimatu. Które i dlaczego? Pozwól kilku osobom się wypowiedzieć na forum klasy. Następnie powiedz, że dla osiągnięcia neutralności klimatycznej jest istotne zarówno zmniejszanie emisji dwutlenku węgla, jak i zwiększanie pochłaniania gazu z powietrza.

W ramach podsumowania zastanówcie się wspólnie, jakie jeszcze działania może podjąć szkoła, by osiągnąć neutralność klimatyczną i stać się bardziej przyjazną klimatowi. Zaproś klasę do burzy pomysłów i pozwól, by padały różne propozycje, także stosunkowo trudne do realizacji. Spiszcie pomysły na tablicy lub arkuszu papieru (stacjonarnie lub online).

- karta pracy nr 1:
Zmiany w szkole
[https://bit.ly/
ZI_2_kartaprac1](https://bit.ly/ZI_2_kartaprac1)

Na zakończenie wspólnie zakreślcie na tablicy te działania, które według uczniów i uczennic szkoła może wdrożyć od razu (lub w najbliższej przyszłości), by zmniejszyć swój ślad węglowy. Poproś jedną osobę o spisanie tych działań, listę zachowajcie do końca realizacji zadania interdyscyplinarnego.

Wskazówki

- **Możesz zaproponować młodzieży działanie dodatkowe:**
Zaproś uczniów i uczennice jako grupę inicjującą zmianę w szkole do podjęcia jednego wybranego działania na rzecz neutralności klimatycznej już dziś. Wybierzcie jedną akcję, którą określili jako możliwą do wprowadzenia

od razu. Wesprzyj młodzież w ustalenia planu działania (możecie wykorzystać **Kwiatki projektowe**) i we wprowadzeniu wybranej akcji do życia szkoły. Poszukajcie danych liczbowych i obliczcie w przybliżeniu, jak bardzo możecie zredukować swój ślad węglowy.

Aktywność 4 (język polski)

Na początku zajęć wprowadź młodzież w tematykę zadania. Jeżeli klasa rozpoczęła już realizację zadania na innym przedmiocie, zapytaj uczniów i uczennice, co zapamiętali z aktywności. Przypomnij, że ich zadaniem jako grupy inicjującej zmianę w szkole (jeżeli grupa nadała sobie nazwę, użyj jej) jest znalezienie odpowiedzi na pytanie: Czy nasza szkoła może być neutralna klimatycznie? i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz ochrony klimatu.

Jeżeli klasa jeszcze nie uczestniczyła w pozostałych aktywnościach, zrób krótkie wprowadzenie na temat neutralności klimatycznej (patrz: wskazówki).

Podziel klasę na kilkusobowe grupy i wyjaśnij, że ich zadaniem jest zgromadzenie w drodze dyskusji dywanikowej pomysłów i argumentów, które wykorzystają w liście do instytucji (urzędu miasta), by przedstawić stanowisko młodego pokolenia w sprawie ochrony klimatu.

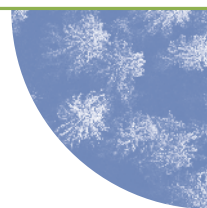
Każdej grupie wręcz dywanik, czyli duży arkusz papieru podzielony poziomymi liniami na trzy części, wąskie paski papieru w trzech różnych kolorach oraz klej. Poinformuj grupy, że na odpowiedź na każde z trzech pytań mają po 5 minut. Następnie co 5 minut zapisuj na tablicy kolejne pytanie:

1. **Czy nasza szkoła jest neutralna klimatycznie?**
2. **Jak powinna wyglądać i funkcjonować nasza szkoła, by była neutralna klimatycznie, przyjazna przyrodzie?**
3. **Co możemy zrobić, aby nasza szkoła była neutralna klimatycznie?**

Pytania powinny zostać zapisane w trzech wydzielonych częściach dywanika. Odpowiedzi na pytania należy spisać na paskach papieru (każde pytanie to inny kolor paska), które na koniec należy przykleić do dywanika w odpowiedniej części. Poproś, aby gotowe prace zostały zawieszone na tablicy. Następnie zaproś reprezentantów/reprezentantki grup do prezentacji dywaników na forum klasy.

- prezentacja
List otwarty
https://bit.ly/ZI_2_prezentacja

Po prezentacji pozwól młodzieży przyjrzeć się jeszcze raz rezultatom pracy wszystkich grup. Zaproś do powrotu do grup i rozdaj po trzy kartki samoprzylepne w różnych kolorach. Barwa kartki oznacza liczbę przyznanych punktów (np. żółta – trzy punkty, niebieska – dwa punkty, zielona – jeden punkt). Poproś, by każda grupa wybrała trzy najciekawsze odpowiedzi, a reprezentanci/reprezentantki oznaczyli je na tablicy kartkami samoprzylepnymi zgodnie z decyzją o przyznanej liczbie punktów. Na koniec poproś, by uczniowie i uczennice podliczyli punktację i zapisali na tablicy cztery propozycje działań, które zostały uznane za najlepsze.

Zaproś klasę jako grupę inicjującą zmianę w szkole do wspólnego stworzenia listu otwartego do urzędu waszego miasta. Przypomnij młodzieży, jakie elementy powinien zawierać list otwarty. Możesz wykorzystać własne zasoby lub **prezentacja List otwarty**.

Wspólnie na jednym arkuszu papieru (lub w dokumencie online) stwórzcie list otwarty zawierający wcześniej spisane cztery propozycje działań, których celem będzie szkoła bardziej neutralna klimatycznie. Zachowaj arkusz z listem na koniec zadania interdyscyplinarnego.

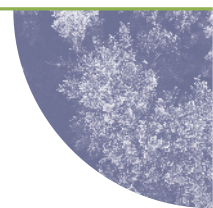
Na zakończenie zaproś chętne osoby do wypowiedzi na forum klasy:

- Zaskoczyło mnie, że ...
- Dowiedziałem/łam się, że ...
- Nie zdawałem/łam sobie sprawy, że ...

Wskazówki

- Jeżeli klasa dotychczas nie poruszała tematu neutralności klimatycznej, poświęć dodatkowe 10 minut na krótkie wprowadzenie. Podziel klasę na sześć grup. Zaproponuj, by na swoich telefonach lub telefonie minimum jednej osoby w grupie uczestnicy i uczestniczki zajęć przeczytali jeden z artykułów:
 - grupa I i II – Parlamentu Europejskiego, *Zmiany klimatyczne dotyczą każdego z nas! Jak europejska młodzież może wesprzeć ochronę środowiska?*, www.polska-times.pl, 2021, www.dziennikzachodni.pl/zmiany-klimatyczne-dotyczy-kazdego-z-nas-jak-europejska-mlodziez-moze-wesprzec-ochrone-srodowiska/ar/c15-15783318
 - grupa III i IV – Redakcja Świat OZE, *Najbardziej ekologiczna szkoła w Polsce w Jablonnie pod Warszawą*, www.swiatoze.pl, 2018, www.swiatoze.pl/najbardziej-ekologiczna-szkola-w-polsce-w-jablonnie-pod-warszawa/
 - grupa V i VI – Lasy Państwowe, *Święto Drzewa dla klimatu!*, lasy.gov.pl, 2019, <https://www.lasy.gov.pl/pl/informacje/wydarzenia/swieto-drzewa-dla-klimatu>.Następnie połącz ze sobą dwie grupy, które czytały inne artykuły, w jedną (np. I z III, II z V, IV z VI) i poproś, by ich członkowie i członkinie opowiedzieli sobie nawzajem, w ciągu dwóch minut, czego się dowiedzieli z przeczytanego tekstu.
- **Możesz zaproponować młodzieży działanie dodatkowe:** Zaproponuj grupie inicjującej zmianę w szkole wspólne zredagowanie listu otwartego i wysłanie go do wybranego urzędu. Młodzież może skonsultować treść listu z samorządem szkolnym i wspólnie wysłać dokument.

Aktywność 5 (godzina wychowawcza)

Przygotuj salę do przeprowadzenia aktywności podsumowującej. Zawieś w sali wszystkie dotychczas zgromadzone materiały: arkusze z burzy pomysłów, listy działań, dywaniki, list otwarty (w edukacji zdalnej zachowaj wszystkie materiały w jednym folderze, do którego mają dostęp również uczniowie i uczennice). Pozwól młodzieży przyrzeć się результатам jej dotychczasowej pracy jako grupy inicjującej zmianę w szkole. Zaproponuj metodę „Partnerzy do rozmowy” (patrz: wskazówki): niech uczniowie i uczennice porozmawiają o tym, czego już się dowiedzieli o neutralności klimatycznej. Następnie poproś o przedstawienie wniosków z rozmów na forum klasy w formie „rundy bez przymusu” (patrz: wskazówki). Zwróć uwagę, czy młodzież nawiązywała do Europejskiego Zielonego Ładu. Jeśli nie, przypomnij o strategii (patrz: wskazówki i materiał pomocniczy, Aktywność 2).

Przeprowadź w klasie pogadankę na temat tego, które miejsca w szkole mogłyby być bardziej przyjazne klimatowi. Niech propozycje zostaną spisane na karteczkach samoprzylepnych i wklejone na flipchart (lub w dokumencie wirtualnym). Następnie przekaz klasie znaki-drzewka w jednym kolorze (np. wycinanki samoprzylepne, które można wykonać na jednej z wcześniejszych lekcji wychowawczych) i poleć oznaczenie nimi tych miejsc w szkole, o które należałoby zadbać, jeśli chodzi o osiągnięcie neutralności klimatycznej. Drzewek może być tyle, ilu uczniów i uczennic w klasie. Podczas lekcji zdalnych można przeprowadzić anonimową ankietę Google: młodzież może wpisać swoje propozycje jako odpowiedzi do pytań otwartych.

Oznaczone miejsca będą punktem wyjścia do dalszych dyskusji i działań zbliżających szkołę do neutralności klimatycznej.

Jeżeli to możliwe, pozostaw w klasie zawieszone rezultaty pracy grupy inicjującej zmianę w szkole lub stwórzcie wystawę na korytarzu. Na drzewkach młodzież może zapisać lokalizację wystawy i zapraszać zainteresowane osoby do zapoznania się z jej pracą oraz znaczeniem drzewek.

Wskazówki

- Przed lekcją warto zaproponować młodzieży zapoznanie się z broszurą Komisji Europejskiej *Nasza planeta, nasza przyszłość. Wspólnie walczymy ze zmianami klimatu*, Luksemburg 2018, <https://op.europa.eu/pl/publication-detail/-/publication/6af369ed-6221-11e8-ab9c-01aa75ed71a1>.
- Więcej na temat metod pracy z uczniem i uczennicą „partnerzy do rozmowy” i „rundy bez przymusu” (oraz innych) w publikacji: Danuta Sterna, *Uczę (się) w szkole*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2014, www.ceo.org.pl/sites/default/files/ucze-sie-w-szkole_danuta_sterna.pdf.
- **Zadanie dodatkowe dla nauczycieli i nauczycielek**
Zaproponuj innym nauczycielom i nauczycielkom przeprowadzenie aktywności podsumowującej na godzinach wychowawczych we wszystkich

klasach w szkole. Po zrealizowaniu aktywności podsumowującej ze swoją klasą podziel się dobrymi praktykami z innymi wychowawcami i wychowawczyniami. Po przeprowadzonych na godzinach wychowawczych aktywnościach przedstawiciele i przedstawicielki samorządów klasowych i szkolnego podsumowują, które miejsca w szkole zostały najczęściej wskazane jako te, które mogłyby być bardziej przyjazne klimatowi (każda z klas może się

posłużyć drzewkami w innym kolorze). Będzie to inspiracją do zmiany: zbliżenia szkoły do neutralności klimatycznej.

- W takiej formie aktywność staje się projektem, którego celem jest zmiana postaw i wzmocnienie świadomości dotyczącej ochrony klimatu – szkolną kampanią informacyjną na temat wagi osiągnięcia neutralności klimatycznej.

Źródła i inspiracje:

- Danuta Sterna, *Uczę (się) w szkole*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2014, www.ceo.org.pl/sites/default/files/ucze-sie-w-szkole_danuta_sterna.pdf,
- Komisja Europejska, *Nasza planeta, nasza przyszłość. Wspólnie walczymy ze zmianami klimatu*, Luksemburg 2018, <https://op.europa.eu/pl/publication-detail/-/publication/6af369ed-6221-11e8-ab9c-01aa75ed71a1>,
- *Przewodnik Zielony ład w szkole*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2021, <https://globalna.ceo.org.pl/material/przewodnik-zielony-lad-w-szkole/>
- Komisja Europejska, Europejski Zielony Ład, 2.1.1. Bardziej ambitne cele klimatyczne UE na lata 2030 i 2050, Bruksela 2019, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=EN>.
- Komisja Europejska, *We własnym domu – porady*, Bruksela 2017, https://ec.europa.eu/clima/citizens/tips_pl,
- Komisja Europejska, *Biuro przyjazne dla środowiska*, Bruksela 2017, https://ec.europa.eu/clima/citizens/climate-tips/climate-friendly-office_pl.

Dostęp do źródeł internetowych: październik 2021.

Niniejszy materiał powstał w ramach serii spotkań „Europa o klimacie”, którego organizatorem jest Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Seria spotkań „Europa o klimacie” jest współfinansowana ze środków Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce oraz Unii Europejskiej.

Autorki:

Bernadetta Białek, Karolina Kryściak, Agnieszka Makowczyńska, Ewa Sak-Grzelczak, Justyna Zamojda

Redakcja językowa:

Justyna Yiğitler

Konsultacja merytoryczna:

Marta Kałużńska, Justyna Zamojda

Projekt graficzny i skład:

Zofia Herbich

Wydawca:

Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej
ul. Noakowskiego 10, 00-666 Warszawa
www.ceo.org.pl

Warszawa 2021

Materiał jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Centrum Edukacji Obywatelskiej. Utwór powstał w ramach serii spotkań „Europa o klimacie” finansowanej ze środków Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej oraz programu „1Planet4All – Razem dla klimatu!” finansowanego ze środków Unii Europejskiej. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji.

Strona internetowa serii spotkań:

www.globalna.ceo.org.pl/programy-edukacyjne/ekologiczna-szkola/europa-o-klimacie/

Wersja elektroniczna materiału jest dostępna na stronie:

https://bit.ly/Europa_ZI_2

Fot. Olena Sergienko/Unsplash